Lanthandel. Besök gjordes bland annat i den här bybutiken som drivs av Natalia Chavriljak. Till vänster i bild står Claes-Göran Häglund.

Påskmat. Samlade till den första måltiden hemma hos Anna Annas, fr.v. Erling Hoas, Karl Pramling, Elsa Albers, Anna Annas och Anna-Lena Hoas.

Simon Hoas tillbaka i sin barndoms by efter sjuttiotvå år

DE HADE VÄNTAT I MÅNADER. Alla hade pratat om hur det skulle bli. Nu var den stora dagen inne. Långfredagen den 13 april år 2001. Det var i dag de skulle komma, alla svenskbyättlingarna. De kom för att söka sina rötter i Gammalsvenskby i södra Ukraina.

Längs vägen från Berislav genom tyskbyarna Schlangendorf och Miihlhausendorf fram till Gammalsvenskby, Smeivka, satt man på ljugarbänkarna, för att få en glimt av bussen med besökarna från Gotland och Sverige, ja till och med en från USA.

Den hittills första direktchartern med flyg från Gotland till Gammalsvenskby med 65 passagerare var på väg. Omkring 50 av dessa var svenskbyättlingar och för de flesta är detta det första besöket i Gammalsvenskby.

Vi samlades på långfredagens morgon på Visby flygplats för att med ukrainska flygbolaget Lviv flyga till Simferopol på Krim. Därifrån skall vi med buss färdas de 25 milen norrut till Gammalsvenskby som finns vid den stora floden Dnjeprs stränder.

Från snöstorm i Visby anländer vi tre timmar senare på Krim med 20 grader i skuggan. Vi färdas på spikraka vägar förbi oändliga fält med Ukrainas svarta jord. I bussen, liksom på planet, talas inte om annat än vem som är släkt med vem och om hur det skall bli när vi kommer fram.

Spänningen stiger

Spänningen stiger markant när vi kommer till Nya Kachovka och åker över bron vid den stora kraftverksdammen, som Asea byggde i början på 50-talet och som höjde vattennivån i Dnjepr med 20 meter så att en stor del av Gammalsvenskby försvann under vattnet.

Bussen åker igenom Berislav, närmsta tätorten före Gammalsvenskby och genom tyskbyarna Schlangendorf och Muhlhausendorf. Vägarna var inte av specielt hög kvalitet tidigare under färden. Nu blir det att färdas på vägar som ibland mer liknar leråkrar. Men chauffören är skicklig.

I bussen är vi drygt 40 resenärer. De flesta av oss skall inkvarteras hos olika familjer i byn. Fler går inte att få plats för samtidigt. Därför har en annan grupp först rest till Jalta på Krim för att sedan ansluta på Påskdagen och byta plats med oss under det sista besöksdygnet.

Klockan är kvart över sex på kvällen lokal tid (en timmas tidsskillnad) när vi stannar strax ovanför kyrkan i byn. Där står sedan länge en folksamling och väntar på oss.

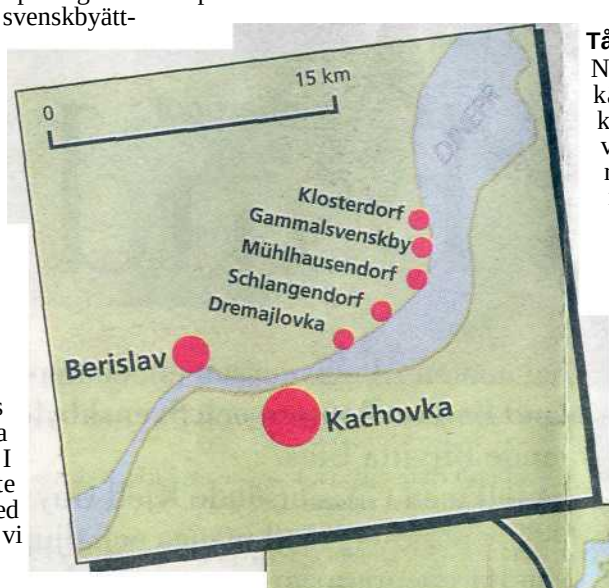

Övre kartan visar de olika byarna och tätorterna vid Gammalsvenskby och Dnjepr utsatta. Den nedre visar hur vi reste, från Simferopol upp till Gammalsvenskby och sedan ner för en rundtur på Krim.

Tårar av glädje

När vi stiger av släpps känslorna lösa. Det kramas till höger och vänster och glädjetårarna rinner längs fårade kinder på gamla gummor, som längtat efter det här ögonblicket. Också besökarna är starkt berörda av ögonblicket.

Sedan börjar alla prata med alla och redan nu börjar frågorna hagla om någon känner till den och den som kan vara en släkting. Två som frågar och genast får napp är Karl Pramling och hans syster Elsa Albers. Det träffar på Melitta Protje, 75 år, en avlägsen släkting till deras mormors mor, som också hette Protje i efternamn.

När allt hälsande och utfrågande lugnat ner sig blir vi hämtade med bilar som för oss till de familjer vi skall bo hos. Totalt är det elva familjer, varav tio finns i själva Gammalsvenskby och den elfte i tyskbyn Schlangendorf.

Hemma på Nygatan

Vi är fem som skall bo hos Anna Annas, som bor vid Nygatan, eller som den heter på ukrainska, Gagarina. Det är Karl Pramling, 63, Elsa Albers, 67, Erling, 58 och Anna-Lena Hoas, 54 år och så jag, Kjell Guy, 57, (som inte har någon svenskbyknytning).

Vi hämtas med bil av Valjera, som senare visar sig arbeta som polis i Berislav och är gift med en av Anna Annas två döttrar, Ludmila.

Innanför grindarna möter 63-åriga Anna Annas. Det är en liten glad och energisk kvinna, som välkomnar med öppna famnen och visar oss var vi skall bo.

Två hus finns och de är byggda år 1851. I det mindre bor Anna, som är änka och i det andra huset skall vi bo. Det är annars bostad för Annas dotter Ludmila, mågen Valjera och deras två söner Igor 15 och Sasja 11 år.

Vi hinner inte mer än ställa in våra väskor och komma ut på den lilla gårdsplanen mellan husen så är samtalet i gång om släktförhållanden. Det bläddras i Jörgen Hedmans bok om Gammalsvenskby och man visar bilder på släktingar i boken.

Anna Annas talar gammalsvenska. Som tur är gör Elsa Albers det också och översätter när jag inte hänger med riktigt. Det är många ord som låter främmande. Jag lär mig dock att utedasset heter peltik, att i fjol heter i fjöderst och att dricksglas kallas för tassar.

Den svenska flaggan

Intill husväggen ligger en hund och en katt. Hunden heter Topek. Den svarta katten kallas bara för katta. Men nu är det dags att gå in och sätta sig till bords inne hos Anna Annas.

När vi går in ser jag att svenska flaggan är målad på ytterdörren. Så är vi också på besök hos en svenskkoloni som funnits här i södra Ukraina i drygt 200 år. Hungriga efter en lång dags färd kan vi sätta oss vid ett bord som är fyllt av allehanda mat, äppeljuice och - vodka. Det sistnämnda får vi se mycket av under